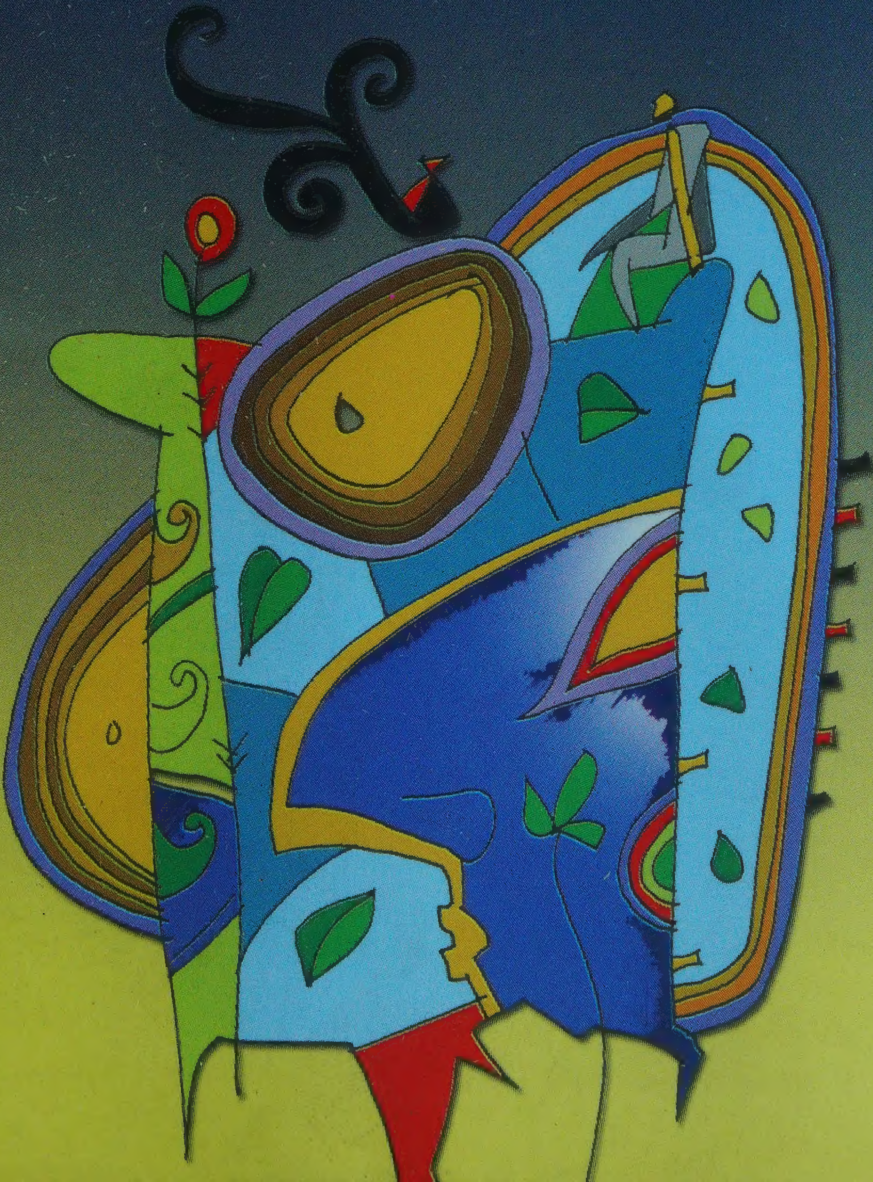
ಕಣವಿ
ಕಾವ್ಯ
ಸಂಪುಟ
೧ಳ

ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
ಗೋಕುಲಂ ಮೂರನೆಯ ಹಂತ, ಮೈಸೂರು - ೨

SHISHIRADALLI BANDA SNEHITA
A Collection of poems

Written by
Chennaveera Kanavi

Published by
Talukina Venkaniah Smaraka Granthamale
9, Ramya, Gokulam 3rd stage
Mysore - 570 002

Pages : 74 Price : Rs. 40/-

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 1994

ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಿಂದ ಮೊದಲನೇ ಮುದ್ರಣ : 2009

Cover Page : Sudakar Darbe

D.T.P. : **LEKHA GRAPHICS**
Mysore -8 Ph: 2482854

Printing : Good Touch Printers, Mysore

ಅರ್ಪಣೆ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ
ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ
ಇಂಬುಗೊಟ್ಟ
ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾಲೇಜಿನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಧ್ಯೇಯ ವಾಕ್ಯವಾದ 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆ'ಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರ 'ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ' ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ. ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ಈ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಆನಂದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. 'ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ' ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಈಗಾಗಲೇ ತೊಂಭತ್ತೈದು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ, ಅನಂದದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದುವುದು ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಚಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಈ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರೆ.ಫಾ.ಡಾ. ಅಂತೋಣಿ ಕರಿಯಲ್

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು
ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೆಜ್
ಬೆಂಗಳೂರು - 560 029

ಮೊದಲ ಮಾತು

'ಜೀನಿಯಾ' (೧೯೮೯) ನಂತರ ನಾನು ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಹೃದಯರಾದ ಓದುಗರು ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯೆನಿಸಿದ ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜ್ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ ನೀಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಪ್ರೊ. ಚಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಅವರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆನ್ನುಡಿ ಬರೆದ ಕನ್ನಡದ ಗಣ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನೇತ್ರಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀ ಮುನಿಧರ್ಮಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಮುಖಚಿತ್ರದಿಂದ ಕಳೆಕಟ್ಟಿದ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

'ಚೆಂಬೆಳಕು'
೯ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ
ಕಲ್ಯಾಣನಗರ
ಧಾರವಾಡ - ೫೮೦ ೦೦೭

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ನುಡಿ

ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ತ.ಸು. ಶಾಮರಾಯರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವರ ಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್. ಛಾಯಾಪತಿಯವರು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಂದು ವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅನೇಕ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಲ್ಲದೆ 'ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಕಾಶನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' (೧೯೯೯) ಯನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ 'ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯದ' ಮೂರು ಆವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಪ್ರತಿಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಲಭ್ಯ ವಾಗುವದು ಪ್ರಯೋಜನಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಕಾಶಕ ಛಾಯಾಪತಿಯವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರಕ್ಷಾಪುಟದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಸುಧಾಕರ ದರ್ಭೆಯ ವರಿಗೂ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಕರಾದ ಶ್ರೀಛಾಯಾಪತಿಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಧಾರವಾಡ — ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

೧೦ - ೯ - ೨೦೦೯

೧೯೯೪ ರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಣವಿಯವರು

(ಭಾವಚಿತ್ರ : ಶ್ರೀ ಎ.ಎನ್. ಮುಕುಂದ, ಬೆಂಗಳೂರು)

ಪರಿವಿಡಿ

ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹೊದ್ದು ಕುಳಿತಾಗ
ಮುಪ್ಪು ಮಾತಾಡಿಸಿತು, ತೀರ ಹತ್ತಿರಕೆ ಬಂದು:
'ಏನಪಾ, ಎಲ್ಲ ಸೌಖ್ಯವೆ? ಇತ್ತೀಚೆ ಮತ್ತೆ ಬರವಣಿಗೆ?
ಷಷ್ಟ್ಯಬ್ದಿಗೂ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೆನಲ್ಲ, ನೆನಪಿರಬಹುದು.

ವಿಶ್ರಾಂತ ಜೀವನದಲ್ಲು ಬಿಡುವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೇಗೆ?
ಮಾತಾಡು, ಭಾಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವಿಷಯ ;
ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ದೂರ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೇ ರಾಜರಾಣಿಯರು -
ತಮಾಷೆಗೆಂದೆ ಮಾರಾಯ, ಕುಡಿದಿಲ್ಲವೆ ನಾನೂ ಕಷಾಯ?

ವಸಂತದ ಚಿಗುರು, ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಹಿಗ್ಗು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ?
ಅಂಬೆಗಾಲು, ಅಚ್ಚರಿಗಣ್ಣು, ತೊದಲು ಮಾತು;
ನೋಡ ನೋಡುವಷ್ಟರಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ಪೆಪ್ಪರಮಿಂಟು-
ಬಿದ್ದ ಹಲ್ಲಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯ ನಂಟು.

ವೈಶಾಖಕ್ಕೆ ಯೌವನದ ಸೊಕ್ಕು, ಬಿಸಿಲೂ ಪ್ರಖರ -
ಮುಂಗಾರಿನೊಡಲ ಮಿಂಚು, ಮಳೆಯ ರಭಸ;
ಬೇಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬಿಸಿಲ ಹದ ಈಗ, ಉದ್ವೇಗವಿಲ್ಲದ ನಡಿಗೆ
ಮುಗಿದ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೊಡುಗೆ : ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಂದಹಾಸ.

ಹಂಪುಗಾಲಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣ, ರುಚಿಯೂ ಅಷ್ಟೆ
ಮಾಗಿದನುಭವದ ಕಳೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ;
ಬದುಕಿನಿತಿಮಿತಿಯನರಿತ ಸಂತೃಪ್ತಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿಲುವು
ಹೊಸ ಚೆಲುವಿನಾವಿಷ್ಕಾರ, ಸುಕುಮಾರಲೀಲೆ.

ಹಿರಿಯನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನಂಥವಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿರಿಕಿರಿಯೆ
ಅದಕಾಗಿ ಸಲಿಗೆ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಜ್ಜನೊಡನೆ;
ಶಿಶಿರದ ಬಸಿರಿನಲ್ಲೆ ಚೈತ್ರ ಕಣ್ ತೆರೆವ ಜೀವದ ಕುಸುರು
ಒಣಗಿರುವ ಕೊಂಬೆದುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯಲಾಪಾನೆ.

ಸಂಜೆಗೆಂಪಿನ ಮುಂದೆ ಬದುಕಿನ ಗುಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿಡುವಂತೆ
ಬೆಟ್ಟ, ಸ್ತಬ್ಧ ಗಿಡಮರ, ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಹಕ್ಕಿ - ಸಾಲು;
ಕಾಡಿನಂಚಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಮಿಂಚು - ಹುಳ
ಹುಬ್ಬುಗೈಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಚಂದ್ರ, ಹಿಮ ಲಾಂದ್ರ.

ಬೆಳಗಿನ ವಿಹಾರದಲಿ ಮೈಕೊರೆವ ಚಳಿ, [illegible] ಗಾಳಿಯು ಮೊರೆತ -
ನಗುನಗುತ ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳುದುರಿ ಚದುರಾಟ;
ಜೀವನ ಲಯದ ಸ್ವೀಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಸೊಗಸು; ಇದೆಲ್ಲಿಯ ತರಲೆ
ಎನಬೇಡ, ನಾನಿನ್ನು ಬರಲೆ? ಗೊತ್ತಲ್ಲ ನಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟ'.

ಚಹವ ಗುಟುಕರಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯ
ನಕ್ಕು, ಕೈಕುಲುಕಿ ದಟ್ಟಮಂಜಿನಲಿ ಕರಗಿಹೋದ.

ಕವಿತೆ

ಇರುಳು
ನಕ್ಷತ್ರ ಮಿನುಗುತ್ತವೆ -
ಎಂದರೆ,
ಬೆಳಕು ಬಾಯ್‌ಬಿಟ್ಟು, ತುಟಿಗೆ ತುಟಿ
ಹಚ್ಚದೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕವಿತೆ
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತದೆ.

ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಿ ಶಿಖರ
ಗಿರಿಗಿರಿ ಬುಗುರಿಯಾಡಿ
ಇದ್ದಲ್ಲೆ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಗಿಡಮರಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಹಾರಾಡಿ
ಬಂದು ತೂಕಡಿಸುತ್ತವೆ.
ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕವಿತೆ
ಬಟ್ಟಲುಗಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳ-ಹೊಳೆ ನಿರಂತರ ಹರಿದು
ಕಡಲ ಒಡ ಹಾಯ್ದು
ಮಿಂಚಿ, ಗುಡುಗಿ, ಕಾವ್ಯಮೇಘದಮೋಘ ಸಾಲು
ಅನುರಣಿಸಿ ಮಣ್ಣರಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೂ-ಮಕ್ಕಳ ನಗೆಯರಳಿ, ಕೊಳದಲ್ಲಿ
ಮೀನು ಹೊಡಮರಳಿ;
ಬಾಗಿ ನೇಗಿಲು ಹೊಡೆದು ಇಳಿದ ಬೆವರಿಗೆ

ಮುತ್ತು - ಕಾಳು ತೆನೆ ಹಿಡಿದು
ಕವಿತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಸಿವೆ
ಮುಗಿಬಿದ್ದು ಅನ್ನದಗುಳನು ಹೆಕ್ಕಿ
ತೆಗೆವಾಗ -
ಮಂತ್ರಿಗಿಂದ್ರ ಪದವಿಯ ಭೋಗ:
ಕವಿತೆ ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಲವು ದಾರಿಗೆ ಹಲವು ಗುರಿ ನೇರ-ವಕ್ರ,
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ವೇಗ ಎಡರು - ತೊಡರಾಗಿ
ಅಪಘಾತ;ಲಯ ತಪ್ಪಿಹೋದ ಕವಿತೆ
ಮಾನವ ಭಗ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ.

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕಡೆದ ಶಿಲಾ-
ಬಾಲಿಕೆಯರೆದ್ದು ಬರುವಂತೆ
ವಾದ್ಯವೃಂದೋನ್ಮಾದವಿಳಿದಾಗ, ಬಳಿಗೆ
ನುಸುಳಿತು ಕಾವ್ಯದೇಕತಾರಿ.

ಬಟ್ಟ ಬಯಲಿನ ನಡುವೆ ಬೆಟ್ಟ-
ಬಂಡೆ ಅಖಂಡ ಗೊಮ್ಮಟ ಕಲೆ;
ನೆಲದಿಂದ ಮುಗಿಲವರೆಗೂ
ಕವಿತೆ, ಬರಿಬತ್ತಲೆ.

ಚೇಳಿಗೊಂದೇ ಬಸಿರು

ಮುಖದ ಎಡಬಲಕ್ಕೆರಡು ಚೂಪಾದ ಚಿಮುಟ
ಬಾಲಕ್ಕೆ ವಿಷದ ಮುತ್ತನ್ನೆತ್ತಿ ಮೆರೆಯುವ ಕೊಂಡಿ.
ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗೋಡೆಬದಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟಾಗ
ತಟ್ಟನೆ ಕಂಡು ಮೆಟ್ಟಿ ಬೀಳುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಭಯೋತ್ಪಾದಕನೆಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ?
(ಶಿಲಾಬಾಲಿಕೆಯ ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದ.)

ಜಂತಿಯಿಂದ ಲೊಟ್ಟನೆ ಬಿದ್ದಾಗ, ಅವ್ವ
ದೀಪಹಚ್ಚಿ ಹುಡುಕಿ, ಪಟ್ಟನೆ ಬಡಿದು ಗತಿಗಾಣಿಸಿದ್ದು
ನೆನಪಿನ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಿದೆ.
ಸುತ್ತಿಟ್ಟ ಗಾದಿ, ಬಿಚ್ಚಿ ಹಾಸಿರುವ ಜಮಖಾನೆ
ಮಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಚಪ್ಪಲಿ, ಬೂಟಿನೊಳಗೆ.
ಕಲ್ಲು, ದಿಮ್ಮಿಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲ ಗುದ್ದಿನೊಳಗೆ.

ಇರುಳು ಹೊರಬಿದ್ದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಸುಳಿ
ಹುಳು-ಹುಪ್ಪಡಿಯ ಬೇಟೆ.
ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳೆ ತಂಗುದಾಣ.
ತುಳಿದರೆ ಇರುವೆಯೂ ಕಚ್ಚುವುದು, ಚೇಳು
ಬಿಡುವುದೆ ಹೇಳು?
ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿರದಿದ್ದರೂ
ತಡವಿದರೆ, ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಎಡವಿದರೆ
ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ.

ವಂಶ ಬೆಳೆಸುವ ಇಚ್ಛೆಗಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಹೊರತಲ್ಲ.
ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣು ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿದು
ಕೊಂಡಿ ಕೊಂಡಿಗೆ ಹೆಣೆದು
ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಣೆಯಂತೆ, ಕೊನೆಗೊಂದು ತಿರುವಿನಲಿ
ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ಸಾಕ್ಷಿಯುಂಟು.
ಪ್ರಣಯ ನೃತ್ಯದ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ
ತಾಯ್ತನದ ಸಂಭ್ರಮ.
ಮಿದುವಾದ ಮರಿಗಳನೆಲ್ಲ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು
ಹೊರೆಯುವದು, ಇಳಿದು ಓಡಾಡುವರೆಗೆ
'ಚೇಳಿಗೊಂದೇ ಬಸಿರು' ಇರಬಹುದು-
'ಊರದ ಚೇಳು, ಏರದ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ
ಮೂರು ಲೋಕ ನರಳುವದು' ಬರಿಯ ಬೆಡಗೆ?

ಒಂದು ಬೆಳಗು

ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ
ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೋಗಿಲೆಯೇ-
ಎಂದು ಕಿವಿ ನಂಬದಾಯ್ತು.
ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲಿ ಹಕ್ಕಿ ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟಿದಾಗ-
ನಾಭಿ ಮೂಲದಿಂದ ಕಹಳೆಯ ಪಾಂಗಿನಂತೆ ಹೊಮ್ಮಿದ 'ಕುಹೂ'
ಅದೇ ಅದೇ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಯ್ತು.

ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ನಮಾಜಿನ ಆವಾಜು
ಆಕಾಶಕ್ಕೇರಿ ಇಳಿದಾಗ,
ದೂರದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರೈಲಿನ ಸಿಳ್ಳು
ದಿಗಂತದ ನಸುಗೆಂಪನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ
ದೀರ್ಘರೇಖೆಯನ್ನೆಳೆದಾಗ,
ಸಂಧಿಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಸಮೀಪಿಸಿತ್ತು.

ನಗರದ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ
ಬೀಸಾಗಿ, ಪಟಪಟ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು
ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಕೂಗುವಭ್ಯಾಸ ಮರೆತೇ ಹೋಗಿದೆ.
ಎಡೆಬಿಡದೆ ತತ್ತಿ ಇಡುವುದೊಂದೇ ಅವಕ್ಕೆ
ಮನುಷ್ಯ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಜರದಲ್ಲೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರ, ಜೋಪಾಸನೆ.

ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಇದುವರೆಗೆ
ಯಾರ ಕೈಗೂ ಸಿಗದೆ
ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಹಾಡಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ಕೋಗಿಲೆ - ನಮಾಜು - ರೈಲು
ಕಲೆ-ಧರ್ಮ-ವಿಜ್ಞಾನದ ಪೈಲು
ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸಿ, ಸ್ಪಂದಿಸಿ ದಿನವೂ
ಹೀಗೆ ಬೆಳಗಾದರೆ?-
ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದು
ಬೆಳಗಿನ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊರಬಿದ್ದೆ.

ಶಬ್ದ – ನಿಶ್ಯಬ್ದ

'ನಾ' 'ನೀ' ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿ, ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಮುಗ್ಧ
ಸ್ನಿಗ್ಧ ಶಬ್ದಗಳೆ, ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ
ಕೊಂಬುಕೊಟ್ಟು, ಜಗ್ಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದಿ 'ರಾ' ?
ಮ 'ಮ'ಕಾರಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ
ಕಲ್ಲು ಇಟ್ಟಿಗೆ ನಡುವೆ ಎದೆಯ ಸೊಲ್ಲಡಗಿ
ಕಣ್ಣುಪಟ್ಟಿಯ ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿಸಿದ ರಥ - ಪಥದ
ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಚೀತ್ಕರಿಸಿ
ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಹಾಡೇ ಹಗಲು
ಕವಿದ ಕತ್ತಲು;
ಬೇತಾಳಗಳ ಪದಾಘಾತಕ್ಕೆ
ರಾಮಾರಗತವಾಗಿ ಹೋದಿರಾ?

ಇಲ್ಲ -
    ಓಂಕಾರದ ಶಂಖದಿಂದ ನಾಭಿಮೂಲಕ್ಕಿರಿದು
    ಕರುಳು ಹೊರದೆಗೆದು, ಜೈಕಾರಗೈದ
    ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರ ಕಂಡು
    ಮರಾ ಮರಾ ಮರಾ ಮರುಗಿದಿರಾ?

ಸೇಡಿನ ಹೋಮ ಹವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿ, ಮೈತ್ರಿಯ ಕವನ
ಎಲ್ಲಾ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಹೋದ-
ವಲ್ಲಾ!
ತಿಳಿವಿನ ತುಪ್ಪ ಸುಟ್ಟ ಕಮಟು ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ
ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೂಡ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ.

ಗೂಢ ಗುಮ್ಮಟದೊಳಗೆ
ಗುಟುಕಿಟ್ಟು, ಪಟಪಟ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿವಾಗ
ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳ,
ಸುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಡಿದು ಕತ್ತರಿಸಿ
ತಾಯ ಮೊಲೆತೊಟ್ಟು
(ಮಕ್ಕಳಿವರೇನಮ್ಮ.... ಮಕ್ಕಳಿವರೇನಮ್ಮ)
ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಪುಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ
ರಕ್ತ ತಟಗುಟ್ಟಿ
ಸರಯೂ ನದಿಯು ಮುಂದೆ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಚೂರಿ ಇರಿತಕ್ಕೆ ಕುಸಿದ ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಶಬ್ದಗಳೆ
ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎತ್ತಿ, ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.
ಅಕ್ಷರಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದು, ಭಾಷೆ
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ ಭಾವಕ್ಕೆ
ಹೃದಯ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ, ಅನುಭಾವ ಗೀತಕ್ಕೆ
ಈಗ ಏತಕ್ಕೆ ಮೂಕವಾಗಿದ್ದೀರಿ?

ಬೆಂಕಿಯಾರಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರನೊರೆಸಿ, ಅಕಲಂಕವಾಗಿ
ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ ಕನಸುಗಳೇ ಮರಳಿ ತಲೆಯ ಗುಮ್ಮಟಕೆ
ಕಾದಿರುವ ಹೃದಯ ಕಮ್ಮಟಕೆ:
ಸೌಹಾರ್ದದ ಮುದ್ರೆ ಪಡೆದು ಚಲಾವಣೆಯಾಗಿ
ದೇಶದುದ್ದಗಲಕ್ಕು ಸಂಚರಿಸಿ
ಸಮ-ರಸ-ಧ್ವನಿಯಾಗಿ..

*ಬೆಳುದಿಂಗಳಾಟ

ಎಷ್ಟು ಮಿದುವೇ ತಾಯಿ, ಇದರ ರೆಕ್ಕೆ - ಪುಕ್ಕ
ಬೆಳುದಿಂಗಳನೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತಕ್ಕ.

ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾವದಲಿ ಕೇಳಿಸಿದ ಹಾಡು
ಇದರದೇ ಇರಬಹುದು, ಎಲ್ಲಿದರ ಗೂಡು?

ಮಾಡಬೇಡವೇ ಹಾಗೆ ಹಿಚುಕಿ ಗಾಸಿ ಬೀಸಿ,
ಯಾಕೊ ನೆನ್ನೆದೆಯೊಳಗೆ ಒಂಥರಾ ಕಸಿವಿಸಿ.

ತಾ ನನಗು ಒಂದಿಷ್ಟು ಈ ಬೊಗಸೆಯೊಳಗೆ
ಹಗುರಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವೆನು ಹಸುಗೂಸಿನಂತೆ.

ಹವಳದಂತಹ ಕಣ್ಣು, ಆಹಾ ಬೆಳ್ಳಿ ಚುಂಚು!
ನೋಡಿಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನಲಿ ಉಂಗುರದ ಮಿಂಚು.

ಯಾರನೊ ಹುಡುಕಿ, ದುಡುಕಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆ ತಂಗಿ?
ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುವದು ನೋಡದರ ಭಾವಭಂಗಿ.

ತಮ್ಮೊಳಗೇನೊ ಮಾತಾಡಿಕೊಳುತಿಹರಲ್ಲ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ?
ನಮ್ಮ ಮೂವರ ನಡುವೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ಟಿಂವಕ್ಕಿ ಚಕ್ಕಚವ್ವ.

ಚಂದ್ರ ಹೊರಬಂದನದೊ ಕುತೂಹಲದಿ ಮೋಡದಾಚೆಯಿಂದ
ಹಾರಿಸಿಬಿಡೋಣ, ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಲಿ ಅವಗು ನಮ್ಮ ಆನಂದ.

---

* ಎಂ.ಜಿ. ಬಂಗ್ಲೆವಾಲೆಯವರ ವರ್ಣಚಿತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತ

* ಅದೃಷ್ಟ

ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮೆರೆದು, ಇಂದು
    ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವಂಥ ಕೋಟೆ.
ಅಲ್ಲಿದ್ದನೊಬ್ಬ ಮುದುಕ, ಅವಗೊಬ್ಬನೇ ಮಗ
    ಹೇಗೊ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬದುಕ.

ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣೆಯಾಯಿತು ಅವನ
    ಕುದುರೆ, ಅವನಿಗಿದ್ದಾಸರೆ.
ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂದಿ
    ಬಂದರು, ಮರುಕ ತೋರಿದರು :
        'ಪಾಪ, ದುರ್ದೈವ' ಎಂದು.
ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿದ್ದ ಮುದುಕ ಕೇಳಿದ:
'ಹೇಗೆ ಬಲ್ಲಿರಿ ಇದು ದುರ್ದೈವ ಎಂದು?'

ದಿನಗಳುರುಳಿದವು ; ಅವರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರು, ಇವನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇವನು.
ಖುರಪುಟದ ದನಿಕೇಳಿ ಒಂದು ದಿನ ಹೊರಬಂದ ಮುದುಕ -
ಹೌದು, ತನ್ನದೆ ಕುದುರೆ, ಜೊತೆಗೇ ಕಾಡುಕುದುರೆಗಳ ಹಿಂಡು,
ಬಂದರೋಡೋಡಿ ಕುದುರೆಗಳ ಕೆನೆತ ಕೇಳಿ ಅದೇ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮಂದಿ.

ಕೈಕುಲುಕಿ ಮುದುಕನ ತಬ್ಬಿ ಉದ್ಗರಿಸಿದರು ; 'ಎಂಥಾ ಸುದೈವ!'
ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದನಲ್ಲ, ಅದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಮುದುಕ :
'ಹೌದೆ? ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ಇದು ಸುದೈವವೆಂದು?'
ಉತ್ತರವು ಹೊಳೆಯದೆ ಅವರು ಮರಳಿದರು ಹಿಂದಿನಂತೆ.

ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಸುಟಿಯಾದ ಕುದುರೆ, ಯಾವುದನು
ಹತ್ತಲಿ? ಯಾವುದ ಬಿಡಲಿ? ಎಂದು ತಕತಕ ಕುಣಿದ ಮಗ.

ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸವಾರಿ, ಕಾಡು-ಮೇಡು ಸುತ್ತಿ ಹೊಡೆದ ಫೇರಿ.
ದಡಕ್ಕನೊಂದು ದಿನ ಥಡಿಜಾರಿ ಬಿದ್ದ ಹುಡುಗ -
ಮುರಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು ಅವನ ಬಲಗಾಲ ಮೂಳೆ.

ಮತ್ತೆ ಬಂದರು ಜನ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ವಿಷಾದಪಟ್ಟು
ಮುದುಕನ ಮಗನ ದುರದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ;
ತೋಡಿಕೊಂಡರು ತಮ್ಮ ವಾಡಿಕೆಯ ಅನುಕಂಪ
ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವದಲಿ ಮುದುಕನೆಂದ:
'ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಪ್ಪ ಇದು ಅವನ ದುರದೃಷ್ಟವೆಂದು?'
ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು
ಏನು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಹೊಳೆಯದಾಗಿ.

ಮರುವರ್ಷವೇ ಬಂತು ಭೀಕರ ಯುದ್ಧ-
ಯುವಕರಿಗೆಲ್ಲ ತುರ್ತುಕರೆ.
ಮುದುಕನ ಮಗನು ಮಾತ್ರ ಸೇರಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಸೈನ್ಯ-
ಅವನ ಬಲಗಾಲೆ ಊನ.

---

* ಒಂದು ಹಳೆಯ ಚೀನೀ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕಥೆ

* ಪರಪುರುಷ

ಗದಾಧರನಿಗೆ ಆಗ ಹದಿವಯಸ್ಸು. ವಿದೂಷಕ -
ನಂತೆ ಚೇಷ್ಟೆ, ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸು. ಅಣಕ
ನಾಟಕ ನಿಪುಣ. ಒಮ್ಮೆ ಇವನೆದುರು ಒಬ್ಬ ಜಂಬ
ಕೊಚ್ಚಿದ ಹೀಗೆ, ಅವನೆ ದುರ್ಗಾದಾಸ ವೈನೆ:
'ಪರಪುರುಷರಾರೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡದ ಹಾಗೆ
ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟಿರುವೆ ನನ್ನ ಮನೆ ಹೆಂಗಸರ.
ಪರದಾಪದ್ಧತಿಯು ಕುಟುಂಬದಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ.'
ಬಿಡಬಾರದೆನಿಸಿತು ಇಂಥ ಅವಕಾಶ ಗದಾ -
ಧರಗೆ ; ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಸವಾಲು ಮನದೊಳಗೆ.

ಮೊದಲೆ ಜನಪ್ರಿಯ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರ, ಪುನೀತ.
ಎಲ್ಲ ಮನೆ ಇವಗೆ ಮುಕ್ತದ್ವಾರ. ಯಾರಿಗೂ
ಸಂಶಯ ಬರದ ತರುಣ: ಇಂಥ ವಾತಾವರಣ.
'ನೀ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸರ ನಾ ನೋಡಬಲ್ಲೆ,
ಎಲ್ಲ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ ಬರಬಲ್ಲೆ
ಆಗಬಹುದೆ?'. ಗದಾಧರನ ಮಾತಿಗಿಲ್ಲೆನದೆ
ಸುಮ್ಮನೊಪ್ಪಿ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದ ದುರ್ಗಾದಾಸ.
ಕೇವಲ ವಿನೋದಕಿರಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದವ -
ರೆಲ್ಲ ಮರೆತರು ಪ್ರಕರಣ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಮಬ್ಬಿನಲಿ ಒಬ್ಬ ನೇಕಾರ
ಹೆಣ್ಣು ಬಂದಳು ದುರ್ಗಾದಾಸನ ಮನೆಯ ಕಡೆ.
ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬುಟ್ಟಿ ಬಗಲಲ್ಲಿ, ಮುಖಕ್ಕೆ

ಮುಸುಕು. ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆಗೆ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಹರಟೆ
ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ಗಾದಾಸ. ನೇರ ಅವನ

ಬಳಿ ಬಂದು ಕೋರಿದಳು ನೇಕಾರ ಹೆಣ್ಣು: 'ನೂಲು
ತರಲು ಪರಸ್ಥಳದಿಂದ ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದೆ. ಜೊತೆ -
ಗಿದ್ದವರು ಜಗಳಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದರು, ನನ್ನ
ಬಿಟ್ಟು. ಕತ್ತಲಾಯಿತು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗಿಷ್ಟು
ಜಾಗ ಕೊಡಿ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗ ಊರು ಸೇರುವೆ'.

'ಒಳಹೋಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಕೇಳು. ಕೊಠಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ
ಇರು. ಇದೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯ'.
ದುರ್ಗಾದಾಸನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಆಕೆ
ಅಡಿಯಿಟ್ಟಳಂತಃಪುರಕೆ. ಹೆಂಗಸರೊಡನೆ ಕುಳಿತು
ಹರಟಿದಳು, ಮರುಳಾದರವಳ ಮಾತಿಗೆ ಒಲಿದು.

ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬಾರದ ಗದಾ-
ಧರನ ಹುಡುಕುತ ಬೀದಿಗಿಳಿದು, ಗಾಬರಿಯಾಗಿ
ಗಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದನು ಅಣ್ಣ ರಾಮೇಶ್ವರ 'ಗದಾ
ಗದಾ' ಎಂದು ಗಡಬಡಿಸಿ. 'ಬಂದೆ ಅಣ್ಣಾ ಬಂದೆ'-
ದುರ್ಗಾದಾಸನಂತಃಪುರದಿಂದ ಮರುಕೂಗು.
ಓಡಿ ಬಂದಳಲ್ಲಿಂದಲೆ ನೇಕಾರ ಹೆಣ್ಣು.
ಗೊಂದಲದಿ ದುರ್ಗಾದಾಸ ಇಣಿಕಿದ ಹೊರಗೆ:
ಹೆಣ್ಣು ವೇಷದ ಗದಾಧರನೆ ಅಣ್ಣನ ಜೊತೆಗೆ !
ಸೋಲನೊಪ್ಪಿ ಗದಾಧರನ ಕುಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ
ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ದುರ್ಗಾದಾಸ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮದಿರ.

---

* ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರ ಬಾಲ್ಯದ (ಗದಾಧರ) ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ.

ಭಗ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ

ಗದಾಧರ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕೆ ಬಂದ ಮುಹೂರ್ತ -
ದಲಿ 'ರಾಮಕೃಷ್ಣ'ರಾದರು, ರಾಣಿ ರಾಸಮಣಿ
ದೇವಿ, ಅಳಿಯ ಮಥುರಮೋಹನರತ್ಯಾದರಕೆ.
ಕಾಳಿಕಾದೇವಿ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಅಲಂಕಾರದ
ಹೊಣೆಯ ಹೊತ್ತು ನೆಲೆಸಿದರು ಪ್ರೀತಿ ಒತ್ತಾಯಕೆ.

ಅದೇ ವರ್ಷ ಸಂಭವಿಸಿತೊಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕದ
ಘಟನೆ. ಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯ ಪೂಜೆಯು ಮುಗಿದು
ರಾಧಾಕಾಂತ ದೇವಾಲಯದಿ ಕ್ಷೇತ್ರನಾಥ (ಅರ್ಚಕ)
ಕೃಷ್ಣ ವಿಗ್ರಹವ ಶಯನಾಗಾರಕೊಯ್ಯುತಿರು -
ವಾಗ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಜಾರಿ ಬೀಳಲು
ವಿಗ್ರಹಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಗಿ ಪಾದ ತಟ್ಟನೊಡೆಯಿತು.
ಅಪಶಕುನ, ಅನಿಷ್ಟ ಸೂಚನೆ ಎಂಬ ತಳಮಳ.
ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲಿದರು ಸೇರಿ ಚರ್ಚಿಸಿ
ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು : 'ಭಗ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ ಪೂಜೆಗನರ್ಹ.
ಮುರಿದುದನು ಗಂಗೆಯಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಹೊಸದೊಂದು
ವಿಗ್ರಹವ ಕಡೆಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದೀಗ ಯೋಗ್ಯ.'

ಪೂಜೆಗೊಂಡ ವಸ್ತುವನೆಸೆವುದೆಂತು? ರಾಣಿಗೆ
ಆ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯಲಿ ಮೋಹ; ರಾಮಕೃಷ್ಣರು
ಹೇಗೂ ಪ್ರತಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಲೆಯ ಬಲ್ಲವರು
ಎಂದು 'ಪಿತಾಜಿ'ಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿವೇದಿಸಿದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಭಗ್ನಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾದ ಒಡೆದ
ಚೂರನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮೌನದಲಿ
ನಿಂತರು ಭಾವಸಮಾಧಿಯಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿ.
ಆ ಬಳಿಕ ನುಡಿದರು ಇಂತು ಬಹಿರ್ಮುಖರಾಗಿ:

'ರಾಣಿಯ ಅಳಿಯನೊಬ್ಬ ಅಪಘಾತದಲಿ ಮೂಳೆ
ಮುರಿದುಕೊಂಡರೆ ಆಕೆ ಎಸೆದು ಬಿಡುವಳೆ ಅವನ?
ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬನನು ತಂದು ಕೂರಿಸುವಳೆ?
ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ, ಕಾಲು ನೆಟ್ಟಗಾಗಿಸಿ-
ಕೊಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ವಿಗ್ರಹಕು ಅದುವೆ ಪರಿಹಾರ'.
ಯುವಕನ ವಿಲಕ್ಷಣ ದಿವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ನುಡಿಗೆ
ಆಘಾತಗೊಂಡರು ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರು,
ಆನಂದಪಟ್ಟರು ರಾಣಿ ರಾಸಮಣಿ ಮಥುರ.
ವಿಗ್ರಹವ ತರಿಸಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಜೋಡಿಸಲು
ಅಖಂಡವಾಯಿತು ಪಾದ ಮೊದಲಿನಂತೆ,
ಅಂತರಂಗದ ಭಕ್ತಿ ಹಸ್ತಕವತರಿಸಿದಂತೆ.

ದಿನಗಳೆದ ಮೇಲೆ ಹೀಗೊಬ್ಬ ಕೇಳಿದನಂತೆ
ಜಮೀನುದಾರ : 'ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ
ಕಾಲು ಮುರಿಯಿತಂತೆ ನಿಜವೆ?' 'ಅಖಂಡ ಪರಿಪೂರ್ಣ -
ನಾದವನ ಕಾಲು ಮುರಿವುದೆ? ಎಂಥ ಅವಿವೇಕ!'
ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಂದ ಆಯಿತವನಗಿಭಿಷೇಕ.

'ಪ್ರವಾದಿ'

ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದ ಪುಸ್ತಕದ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು
ನನಗೆ ಸುಪರಿಚಿತ; ಅದರೊಡನೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಪರ್ಕ.
ಒಂದು ಮದ್ಯಾಹ್ನ ಬಂದಳಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ
ತಬ್ಬಲಿ ಮುದುಕಿ. ಹುಡುಕುಗಣ್ಣಿನಲಿ ನೋಡತೊಡ-
ಗಿದಳು ಸುತ್ತ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ:
'ಏನಾದರೂ ಬೇಕೆ? ಸಹಾಯ ಮಾಡಲೆ?''ಹೂಂ,
ತಿಳಿಯದು... ಹೌದು, ಬೇಕು... ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ... ಮರೆತು
ಹೋಗಿದೆ ಅದರ ಹೆಸರು.' 'ಅದನ್ನು ಬರೆದವರಾರು?'
'ಅದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ'. ತಬ್ಬಿಬ್ಬಿನಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು
ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು: 'ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರ
ಪತ್ರದಲಿ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಅದೂ
ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ... ನೆನಪಾಗದು. ಆದರೆ ಅವರು
ಉದ್ಧರಿಸಿದೊಂದು ವಾಕ್ಯ ಹೀಗೆ : 'ನಿಮ್ಮ ನೋವು
ಎಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅರಿವನಾವರಿಸಿರುವ ಚಿಪ್ಪ -
ನೊಡೆಯುವಿಕೆ'- ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು ಆ
ವಾಕ್ಯವನು ಆಕೆ ಸವಿದು. ತಕ್ಷಣವೆ ಪುಸ್ತಕ
ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟೆ. ಖಲೀಲ್ ಗಿಬ್ರಾನರ 'ಪ್ರವಾದಿ'.
'ನೋವು' ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪುಟ ತೆರೆದು ಹಿಡಿದೆ-
ನೆರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಚೆಲುವಿನ ತೆರೆ ಹಾಯ್ದು
ನಲಿವ ನೋಟ! ಆ ಪಂಕ್ತಿಯನೆ ಹಿಡಿದು, ಪುಟವೆಲ್ಲ
ನೋಡಿ, ಕುಳಿತು ಸುಖಾಸನದಿ ಓದತೊಡಗಿದಳು.
ಅಷ್ಟರಲಿ ಬಂದು ಹೋದರಂಗಡಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ.
ಇವಳ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ. ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದು

ಬಂದು ಬಳಿಗೆ, ಯಾವುದೋ ತೃಪ್ತಿಯಲಿ ನುಡಿದಳು :
'ಇದೇ, ಈ ಪುಸ್ತಕವೆ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು... ಇದು
ಪುಸ್ತಕವೆ? ಅಲ್ಲ... ಬಾಳಿನಲಿ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾದ
ನನ್ನಂಥ ಜನಕೆ ಇದು ಮುದವೀವ ಬ್ರೆಡ್ಡು, ವೈನು'.

ಬಾಪು – ಭಾಪು

೧

'ನಿಮಗೇಕೆ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಯಾಣ?'
'ನಾಲ್ಕನೆಯದಿಲ್ಲಲ್ಲ, ಏನು ಮಾಡೋಣ'

೨

(ಕಲಾವಿದನಿತ್ತ ತಮ್ಮ ಭಾವಚಿತ್ರ ನೋಡಿ)
'ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಏಕೆ ಇಷ್ಟುದ್ದವಾಗಿವೆ?'
'ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿ ಇರುವುದೇ ಹಾಗಲ್ಲವೆ?'
'ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡಿಯ ನೋಡಿದ್ದರಲ್ಲವೆ?'

೩

'ನಿಮಗೆ ಕೋಪ ಬರುವುದೆ ಬಾಪು?'
'ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ : ಅದರ ತಾರೀಫು'.
'ನನ್ನ ಪತಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಟ್ಟಾದುದಿಲ್ಲ, ನಿಜಕು'
'ಹಾಗೊ? ಅವರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಂಚ ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

೪

'ಅರ್ಜುನನ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನುತ್ತರ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ.
ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ 'ಗೀತೆ' ಉದ್ಧರಿಸುವಿರಿ ಬಾಪು
ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವೇಕೆ ಒಂದೆ ವಾಕ್ಯದಲಿ ಮುಕ್ತಾಯ?'
'ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳಿದವನೊಬ್ಬನೇ ಅರ್ಜುನ,
ನನಗೊ ? ಅರ್ಜುನರು ನೂರು, ಸಾವಿರಜನ'.

೫

'ಸತ್ತಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟೆ ನಿಮಗೆ?'
'ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೊ, ನರಕಕ್ಕೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ
ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವನು ನಿಮ್ಮಂಥ ಪತ್ರಕರ್ತ.'

೬

'ಇಗೊ, ಇವರೇ ಬಾಪು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು ಮಗು'
-ಹಿಗ್ಗಿನಲಿ ಹೇಳಿದಳು ತಾಯಿ.
'ಇವರೆ? ಏನೇನೂ ಚಂದವಿಲ್ಲಮ್ಮ'
-ತಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದಳದರ ಬಾಯಿ.
'ಬೆದರಿಸಬೇಡ, ಮಗು ನಿಜವನ್ನೆ ಹೇಳಿದೆ'
- ಬಾಪು ನಕ್ಕರು ತೆರೆದು ಬೊಚ್ಚುಬಾಯಿ.

೭

'ಸುಳ್ಳನಾಡಲುಬೇಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಹೇಳುವಿರಿ
ಇರುವನೇ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲಿ?'
'ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾತು ಬಿಡಿ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲೆ ಇಹರು
ಎಂದೂ ಸಟೆಯನಾಡದೆ ಇರುವ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳು'.
'ಯಾರವರು? ದಯವಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿರಿ ನಮಗೂ'
ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಲಿದಾಡುತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ತೋರಿ
ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು ಬಾಪು ಮಕ್ಕಳಂತೆ.

೮

ಗಾಂಧೀಜಿಯನು ಬೇಟಿ ಮಾಡಲು ಮೊದಲ ಸಲ
ಬಂದಿದ್ದನೊಬ್ಬ ಮುಗ್ಧ ಮಾರವಾಡಿ-
ನೋಡಿದನು: ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ 'ಗಾಂಧಿಟೋಪಿ'
ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಕಾರಣವ ಕೇಳಲು ಆತ
ಹೀಗೆ ನಡೆಯಿತು ಅವರ ನಡುವೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ :
'ನೀವು ಸುತ್ತಿರುವ ಪಗಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗಜ ಬಟ್ಟೆ?'
'ಹತ್ತು ಗಜ ಬೇಕಾಗಬಹುದು, ಅಷ್ಟೆ'.
'ಇಷ್ಟರಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಹೊಲಿಸಬಹುದಲ್ಲ ಟೋಪಿ
ಅದನೆಲ್ಲ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಬಳಸಿದಿರಿ ಸೇಠ್‌ಜಿ.
ಇನ್ನುಳಿದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಜನ ಬರಿತಲೆಯಿಂದ
ಇರಬೇಕಾಗಿ ಬಂತಲ್ಲ-
ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ, ತಿಳಿಯಿತಲ್ಲ?'

೯

ಗಾಂಧೀಜಿ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮೊದಲು ಗಾಂಧಿಟೋಪಿ.
ಸಮಾರಂಭದಲೊಮ್ಮೆ ಬಂದರೊಬ್ಬರು ಒಳಗೆ,
ಅವರ ಕಂಡೊಡನೆ ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಟೋಪಿ
ತೆಗೆದು ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು ಕೆಳಗೆ.
ಅಧ್ಯಕ್ಷರಚ್ಚರಿಪಟ್ಟು ಕೇಳಿದರು ; 'ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ?'
ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳಿದರು ಅವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವ ಹಾಗೆ
'ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣಿಯೊಬ್ಬ ಗಾಂಧಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಧರಿಸಿ
ಕೈಬೀಸಿ ಬರುವುದ ಕಂಡೆ ಈಗ ತಾನೆ
ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ಸ್ಥಾನ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ'.

ಹನಿಗವನಗಳು

೧

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ
ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನು ಕುಡಿದು ತೂರಾಡಿದ
ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಮರಗಳೇ -
ಬಿಳಿ ಶಾಲು ಹೊತ್ತು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ವಾಕಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ ಮೋಡಗಳೇ,
ನನಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು, -
ಎದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ
ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಬೋರಲಾಗಿದ್ದ.

೨

ಮೊನ್ನೆ ಬಿದ್ದ ಭಾರಿ ಮಳೆ - ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
ಥೈ ಥೈ ಕುಣಿದು
ಬಟ್ಟೆಯನೆಲ್ಲ ಕಳಚಿ, ಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚಿ
ಮೈ, ಕೈ ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡಿ
ಯಥೇಚ್ಛ ಜಳಕ ಮಾಡಿದ ಗಿಡಮರಗಳೇ,
ನನ್ನ ಮನೆಯ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ
ನೀರೇ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೩

ಸಂಜೆ, ಇನ್ನೂ ಮಾರು ಹೊತ್ತಿರುವಾಗ
ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು,
ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕಿರೀಟದಂತೆ ಥಳಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತ
ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬುಗುರಿಯಂತೆ ತಿರು ತಿರುಗಿ

ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿಯುವ
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ-
ಹಾಳು ಟಿ.ವಿ. ಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು
ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ.

೪

ಯಾವುದೊ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಮ ಕವಿತೆಯೊಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸಿಕ್ಕಾಗ
ನಿಧಿ ಕಂಡವನಂತೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು
ಕೊಂಡು ತಂದೆ.
ಓದಲು ಒಯ್ದು ನೆರೆಮನೆಯವರು
ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು
ಇನ್ನೂ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೫

ಮೊನ್ನೆ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
'ಕೊಲ್ಲಿಯುದ್ಧ' 'ಕೊಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿ' ಎಂದು
ಪೇಪರಿನ ಹುಡುಗ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ,
'ಕೊಲಬೇಡ, ಬೇಡ, ಬೇಡಾ' ಎಂದು
ಎಣ್ಣೆ ಮುಳುಗಿದ ಕಡಲಹಕ್ಕಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ
'ಅಣ್ಣ' ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

೬

ಎಂದಿನಿಂದಲೋ
ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ
ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಭಗವಂತ.
'ಸುಪ್ರಭಾತ'ದ ಧ್ವನಿಸುರುಳಿಗಳ

ಹಾವಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿ
ಇನ್ನು ಮಲಗುವುದೆ ಲೇಸೆಂದು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ.

೭

ದೊಡ್ಡವರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಾವು
ಅತ್ಯಂತ ಘೋರವಾದದ್ದು;
ಆದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದಕ್ಕೂ ಘೋರ
ಅವರ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ

೮

ಎಲ್ಲೋ ಓದಿದ ನೆನಪು:
ಆಕಸ್ಮಿಕವೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪವಾಡ,
ಅಲ್ಲಿ ದೇವರಿದ್ದರು ಕೂಡ
ಅವ ಅನಾಮಧೇಯ.

೯

ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ
ನಡುವೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜಾಗವಿರಲಿ;
ಸ್ವರ್ಗದ ಗಾಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಳಿದಾಡಿ
ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಉಸಿರಾಡಲಿ.

೧೦

ಈ ಮೊದಲೆ ತೋಡಿ, ತೆಗೆದು ಕರಗಿಸಿದ
ಲೋಹದ ಗಣಿ: ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷೆ.
ಜನರು ನಿತ್ಯ ಆಡುವ ಭಾಷೆ
ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಅದಿರುಗಳ ಖಣಿ
ನಿಜವಾಗಿ ಕವಿಗೆ ಅದೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್

೧

ಗಿಡ ಬರಡಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದು ಮೊಳದುದ್ದ ಕಾಯಿ-
ಹುಡುಗರಾಟದ ಕತ್ತಿ, ಕೊಂಬೆಗಳು ಜಡೆಗಟ್ಟಿ
ಮಿಸುಕಾಡದಿದ್ದ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಹಠಯೋಗಿ.
ವೈಶಾಖದೊಂದು ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿ
ಅರಿವಿನಾಸ್ಫೋಟ: ತಲೆತುಂಬ ಕೆಚ್ಚನೆ ಮುಗುಳು.
ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಅರಳಿರುವ ನೂರು, ಸಾವಿರ ಗುಚ್ಛ-
ಉರಿವ ಸೂರ್ಯನಿಗೀಗ ಮೂಡು - ಮುಳುಗಿನ ಅಚ್ಚ
ಕೆಂಪು ನೆನಪಿನ ತಂಪು; ಹಗಲಲ್ಲೆ ಹೊಂಗನಸು.
ಆಮೇಲೆ ಚಿಗುರಿದೆಲೆ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಹನಿಗೆ
ತನಿಗೊಂಡ ಹಸಿರು ಚಾಮರ. ಗಾಳಿಗುದುರುದುರಿ
ಬಿದ್ದ ಹೂವಿನ ನೆರಳು: ಹರಡಿರುವ ನವಿಲುಗರಿ.
ಸಿಮೆಂಟು -ಡಾಂಬರಿನ ನಡುವೆ ಮಣ್ಣ ಮೆರವಣಿಗೆ.
ಆಗೀಗ ಫಲ - ಪುಷ್ಪ ಸಿದ್ಧಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು
ನಿಚ್ಚ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆ ಹಚ್ಚಹಸಿರು.

೨

ಈ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಕಂಡ ಸಲಕೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲೆಂದ -
    ರಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಾಡಿರುವ ಮುಗ್ಧ ಜೀವಿಗಳ ನೆತ್ತರು
    ಸಿಡಿದು ಕಣ್ಣೆ ಕತ್ತಲು. ದೇಶದುದ್ದಗಲಕ್ಕು
ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ಹದ್ದುಗಳ ಸದ್ದು ಮೇಲಿಂದ
ಕೆಳತನಕ. ಉಗಮದಲ್ಲಿಯೆ ನದಿಯು ಬತ್ತಿದರೆ
    ಹರಿವ ಮಾತೆಲ್ಲಿ? ಸಂಗಮಕಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥ ?
    ನಡುವೆ ತೋಡಿದಂತಃಕರಣದೊರತೆ ವ್ಯರ್ಥ -
ವಾಗದಹಾಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಗಿಲ್ಲ ಮೇರೆ.
ಕೊರಡು ಕೊನರುವದು ಆಳದ ಬೇರಿನೊಲವಿಂದ.
    ಮೋಡಗಳ ಮನಸು ಹೇಗೋ: ಓಡುವವು ಬೇಕು-
    ಬೇಡಗಳ ಗಮನಿಸದೆ. ಮಿಂಚಿ ಬಂದರೆ ಸಾಕು
ಸಾಕೆನಿಸಿ ಕರುಣಾವೃಷ್ಟಿ; ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ.
    ಲಯ ತಪ್ಪಿದರೆ ಹಿಂಸೆ, ಆಘಾತ. ಸಮತೋಲ-
    ಕ್ಕೆ ಬೇಕು, ತಾಳ್ಮೆ, ನಿಗ್ರಹ ಬದುಕಿನಾದ್ಯಂತ.

ಬಡವರ ಬಂಗಾರ

ಕೈದೋಟದಲ್ಲಿ ಖಿದ್ದು ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದಗೆದು
ತೆಗೆದು ಕಲ್ಲು - ಮಣ್ಣು, ಕಸಕಡ್ಡಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ
ಹಸನಾದ ಮಡಿಗೆ ನಾಕು ಹಿಡಿ ಗೊಬ್ಬರ ಬೆರೆಸಿ
ಊರಿ ಭರವಸೆಯ ಸಸಿ, ನಳ ಬಂದಾಗ ಕಾದು
ನೀರುಣಿಸಿ ತಣಿಸಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಅದರ ಪಾಡಿಗೆ
ಅದು: ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯದ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ
ಇದರ ಚಿಗುರು ನವೀನ. ದಿನಕೊಂದು ಚಂದಕ್ಕೆ
ಸೊಂಡಿಲಾಡಿಸಿ ಬಂದ ಗಣಪ, ನೇರ ನಡುಮನೆಗೆ.
ಪಟಾಕಿ, ಸುರುಸುರು ಬತ್ತಿ, ಧಡಲ್‌ಬಾಜಿಗೆ ಹಟ-
ಹಿಡಿದ ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟಿತು ಕೊನೆಗೆ. ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹಸಿರು,
ಬಾನೆಲ್ಲ ನೀಲಿ, ಬಿಸಿಲಿಗೇನೆಲ್ಲ ಹೊಳೆದು
ಹಿಗ್ಗಿನ ಮೊಗ್ಗೆಯರಳಿ, ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಪುಟ.
ಚೆಂಡು ಹೂಗಳೆ ಬಡವರಂಗಳದ ಬಂಗಾರ
ಇದ್ದವರು ಖಾಲಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕೋಲಾರ.

ಅರುವತ್ತರಾಚೆ

೧

ಅರುವತ್ತರಾಚೆ ನಡೆದಂತೆ ಎಡವದ ಹಾಗೆ
ನಿದಾನ ನೆನಪಾಗುವರು: ನಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಇರುವ
ಎದುರಿಗೇ ಬರುವ ನಿಮ್ಮಂಥವರು. ಸೊರಗಿರುವ
ಮುಖದಲ್ಲು ಹಗುರಾಗಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ನಗೆ,
ದುಡಿಮೆಯ ಹಡಗದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದರದೆಡೆಗೆ -
ಮರಳ ದಂಡೆಯಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತ, ಹೊರಳಿ
ದೂರದ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿ, ಮರಳಿ
ಗೂಡಿಗೆ, ಕಿವಿ ತೆರೆಯುವರು ತಮ್ಮದೇ ಹಾಡಿಗೆ.
ಒಳದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆಗೆ ನಿಂತು
ವರ್ತುಲಗಳಲಿ ತಿರುಗಿ, ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ
ಶೋಭೆ ; ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೋಡಾಡಿ ದಣಿಯದ ರೆಕ್ಕೆ -
ಮನೆಹಿಡಿದು ಕೂಡುವುದೆ? ಮೌನದಲಿ ಏನಾದರು
ಒಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು ನೆಲ ಅಗೆದು ಬೀಜ ಹಾಕಿ.
ಮಾತುಗಳ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕವಿತೆ ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿ.

೨

ಸಂಜೆಯ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಲು ಬಹುದು
ಆಹಾರದೊಡನೆ ಮಿಕ್ಕ ವಿಚಾರ. ಏಕಾಕಿ
ಛತ್ರಿ ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಆಗ ಅಂತರ್ - ಬಹಿರ್ ಮುಖಿ-
ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ. ಎದುರು ವಾಹನದ ಹೆಡ್‌ಲೈಟು:
ಬದಿಗೆ ಸರಿದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ.
ಮೊದಲೇ ಮಂಕು ಕವಿದಿರುವ ಬೀದಿ ದೀಪಕ್ಕೆ
ಜೇಡಬಲೆ ; ಅಡ್ಡಾಡ್ಡ ನೆರಳು ದಾಟುವದಕ್ಕೆ
ಉದ್ದಕ್ಕು ಉರುಳಿಸಿದಂತೆ ಗಾಲಿ - ಮೈ ಮೇಲೆ.
ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗು-
ತ್ತಾರೆ ನಿಜಕು ಯೋಗಕ್ಷೇಮದಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು.
ಬೆಳಗಿನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹವೆಯಂತೆ ಒಳಮನಸು
ತೆರೆದು, ಹೊಂಬಿಸಿಲ ಪರಿಮಳ ಸೂಸಿ, ಸಂತುಷ್ಟಿ-
ಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗುವರು. ಕಾಯಬೇಕೆನಿಸುವದು
ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲು ನೆನಪಿನ ದೀಪ ಹಿಡಿದು.

* ಕುಂಜಾಲು ಕಣಿವೆ

ದಿನವು ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬ್ಲೇಡು, ತೋರಿಕೆ ಸುಖದ ನುಣುಪು,
ಸಕಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ತಿರುಗುವ ಗಾಣ-
ದೆತ್ತು ; ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನತಾ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಋಷಿಗೊಳುವ ಕಾರ್ಯಕೆ ತುಡಿತ ; ಅದಕೆಲ್ಲಿ ತೆರಪು?
ಕುಂಜಾಲು ಕಣಿವೆಯಲಿ ಹತ್ತು ವರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ
ಕೆಂಪು ಹೂವರಳಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಪ ಕೌತುಕ ಕಂಡ
ಅಪ್ಪನ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಬೆರಗು. ದಂಡ
ತನ್ನೆಲ್ಲ ಓದು ; ನೆಮ್ಮದಿಯಿರದ ಒಣಹೆಮ್ಮೆ.

ಹೊರಟ ರಜೆ ಹಾಕಿ ಕಳಕೊಂಡ ಅಮೌಲ್ಯನಿಧಿ
ಶೋಧಕ್ಕೆ : ಕ್ಯಾಮರಾ ಹಿಡಿದು ಸಾಹಸಪಟ್ಟು,
ಅಂದಿನ ಬಾಳ ಹೊಳೆಗಿಂದು ಕಟ್ಟಿದಣೆಕಟ್ಟು
ದಾಟಿ, ತಲೆಮಾರುಗಳ ಬದುಕಿನಂತರ ಪರಿಧಿ.
ಕೊನೆಗೂ ಕಣಿವೆ ತಲುಪಿ ಹಿಗ್ಗಿ ನೋಡಲಚ್ಚರಿ:
ಅಲ್ಲಿ ಬರಿ ನೆಗ್ಗಲಿಮುಳ್ಳು, ಪಾರ್ಥೇನಿಯಂ, ದತ್ತೂರಿ.

---

* ಪ್ರೇರಣೆ : ಶ್ರೀ ನಾ. ಡಿಸೋಜ ಅವರ 'ಕುಂಜಾಲು ಕಣಿವೆಯ ಕೆಂಪು ಹೂ' ಕಾದಂಬರಿ.

ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ

'ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅವು
ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಲೋಹವೆ'- ದೊಡ್ಡ ಜ್ಞಾನಿಯ ಹಾಗೆ
ನುಡಿದ ಮಹಾರಾಜ ಮಂಗಳಸಿಂಗ. ಮನಸಿಗೆ
ನಾಟುವೊಲು ನರೇಂದ್ರ ನಿಜಾರ್ಥವನ್ನರುಹಿದರು,
ಒಪ್ಪನವ. ಆಗ ಕಂಡಿತು ಎದುರು ತೂಗಿಸಿದ
ರಾಜನ ಭಾವಚಿತ್ರ. 'ಇಗೊ ಇದರ ಮೇಲುಗುಳಿ'
ಎಂದರು ದಿವಾನರಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ: ಬೆಚ್ಚಿ ಬವಳಿ
ಬಂದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವ ಕೇಳಿದ:
'ಎಂಥ ಮಾತಿದು ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಭಾವ-
ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ?' 'ಮಹಾರಾಜರ ರಕ್ತವಿಲ್ಲ,
ಮಾಂಸವಿಲ್ಲ ಇದರೊಳಗೆ, ಆದರೂ ನೀವೆಲ್ಲ
ಗೌರವಿಸುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೆಂದೆ. ಹಾಗೆಯೆ
ಮೂರ್ತಿ ನೋಡಿ ಭಗವಂತನ ನೆನಪು ಭಕ್ತನಿಗೆ'.
ತಪ್ಪಿನರಿವಾಗಿ ರಾಜ ಮಣಿದನು ನರೇಂದ್ರನಿಗೆ.

ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ

ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ವೃತ್ತ -ವೃತ್ತಿಗೆ ತಾಯಿ
ಸರಳ - ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಮೂರು ಬೆರಳ ವಿಭೂತಿ.
ನುಡಿ - ಗಡಿಯ ಮೀರಿದಂತಃಕರಣದನುಭೂತಿ,
ಬಾಳಿ-ಬದುಕಿಸಿದುಭಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ 'ಬಾಯಿ'.

ಕಂಟಕವ ದಾಟಿದುತ್ಕಂಠೆಯಲಿ ಆಡಿದರೆ,
ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದರೆ, ಹಾಲು ಹಳ್ಳವೆ ಹರಿದು
ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಗಳೆದೆಯ ಕೊಳ್ಳವೂ ತುಂಬುವದು -
ತುಳುಕುವದು ಸೊನ್ನಲಾಪುರ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕೆರೆ.

ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕನ್ನಡ ಕೋಟೆ, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ
ಇಡಿಯ ನಾಡಕ್ಕರೆಯ ಮಕ್ಕಳಾಡುಂಬೊಲವೆ;
ಒಡವೆಗಳನುಳಿದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಂಕಣ ಬಲವೆ.
ಕಲ್ಯಾಣ ಮುಟ್ಟಿ ಮರಳಿದಿರಿ ಕೊನೆಗಳಿಗೆಯಲಿ.

ಕನ್ನಡದ ಕರ್ಮೋದ್ಯೋಗ ಭೂಮಿಯಲಿ ಯೋಗ
ಯೋಗ್ಯರ ಕೊರತೆ : ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಮತ್ತೆ ಈಗ.

ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರನ್ನು ನೆನೆದು

ಕೊನೆವರೆಗು ಕೈಬಿಡದೆ ಹರಿತವಾಗಿಹ ಪೆನ್ನು:
ಬಿಳಿಹಾಳೆಗಚ್ಚೊತ್ತಿ, ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯ ನೆನಪು.
ಪದವಿಟ್ಟಳುಪದಗ್ಗಳಿಕೆ, ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಛಾಪು.
ಅಟ್ಟಹಾಸದಾಡಂಬರವ ಭೇದಿಸಿ, ಹೊನ್ನು-
ಹೆಣ್ಣು-ಮಣ್ಣಿನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕ ಬಗೆದು
ನೆಲದ ಮಕ್ಕಳ ಕಷ್ಟದೊಡಲು ಕುದಿಯುವ ಭಟ್ಟಿ -
ಇಳಿಸಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ಪಾತ್ರ;ನೇರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ:
ತಂತಾನೆ ಜಾರಿತ್ತು ಕಲೆಗೆ ಹೊಚ್ಚಿದ ಮುಸುಕು.

ಯಾವ ಪಕ್ಷವೊ? ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ
ಹೋರಾಟದಲಿ ನೇದ ಸ್ನೇಹದ ಕೆಂಪು ಶಾಲು-
ಆ ಹೆಗಲು. ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರು ಬಿಡದ ಸಿಗರೇಟು:
ವಾದ ವಿವಾದಗಳು ಹೊಗೆ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ
ಉಕ್ಕುವ ನಗೆ. ಮಲಾಮರಡಿಯ ಹೊಲದ ಮಣ್ಣಿನಲಿ
ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ತೂಗುವ ತೆನೆ, ತಣ್ಣನೆಯ ಗಾಳಿ.

*ಸೌಜನ್ಯದ ಗಣಿ

ಸಿರಿತನವನಡವಿಟ್ಟು, ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನು ಪಡೆದು,
    ಮರಳಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದೆ ಬದುಕಿನುದ್ದಕು ಬಳಸಿ
    ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸೌಜನ್ಯದಲಿ ಹದಗೊಳಿಸಿ
ಬಿತ್ತಿ ಸಹಕಾರದಲಿ ನಿರಹಂಕಾರ ಬೆಳೆದು
ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡಿದ ನಿರಂತರ ಹಿಗ್ಗು.
    ರಾಜಕೀಯದ ದೊಂಬರಾಟದೊಳೊಮ್ಮೆ ಎಡವಿ
    ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹತ್ತಲಿರುವ ಧೂಳನು ಕೊಡವಿ
ಹೊರಬಂದು, ಎಂದಿನಂತೆಯ ಶುಭ್ರ ಒಳ-ಹೊರಗು.
ಗಂಭೀರ ನಡೆ; ಮುಗುಳುನಗೆಯಲ್ಲೆ ಸಮ್ಮಾನ.
    ದೂರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಳೆವ ತಾರಾವಳಿ.
    ಎದುರು ಹಾಯಲು ಬರುವ ಮೋಡಗಳ ತಡೆದು, ಬಿಳಿ
ಶಾಲು ಹೊದಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಬಾನ ಯಜಮಾನ.
    ಋಣಭಾರವಿರದೆ ದುಡಿದು ದಣಿಯಲಾರದ 'ಧಣಿ'
    ಹೊಸ ಗಣಿಯೊಳಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಗಬಹುದೆ ಇಂಥ ಮಣಿ?

---

* ಶ್ರೀ ಆರ್.ಬಿ. ಮಾಮಲೆದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ೭೫ ತುಂಬಿದಾಗ

*ಧವಳಶ್ರೀ

ನಂಬಿಕೆಯ ಮಾತಿರಲಿ, ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ತುಂಬು
ಧೀಮಂತ ಚೇತನವನೊಡಗೂಡಿದಧಿಕಾರ -
ತೆರೆದಂತೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಕೆ ಮಹಾದ್ವಾರ;
ಸತ್ಕರ್ಮಧರ್ಮದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸರ್ವಾಂಗದಲು
ಮೊಳೆತು, ನಾಡ ಬಾಳಿನ ಗಾಳಿಗಾಡುತ್ತ ಬೆಳೆದ
ಹಾಲ್ದೆನೆಯ ಸಫಲತೆಯಲ್ಲು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ನಿಲವು.
ಎದುರಿಗೆ ರಾಶಿ ಒಕ್ಕಿ ಒಡ್ಡಿದರು, ಅಳೆದು - ಸುರಿದು
ನೋಡುವ, ಪರಂಪರೆಗೆ ಪ್ರಗತಿ ಮುಖವನು ಪಡೆದ
ಸರ್ವಸಮರಸ ಭಾವ; ನಿಗರ್ವ. ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿದ
ನಿರಾಡಂಬರದ ಶುಭ್ರತೆಯ ಸಹಜ ವೈಭವ.
ತರುಣದಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಅನಾವರಣಕ್ಕಾವ
ಕಾರಣವೆಂಬ ಶೋಧಕ್ಕೆ ಸಿಗಬಹುದು, ಸ್ಥಳದ
ಮಹಿಮೆಯ ಮೀರಿದಂತಃಕರಣದಮೃತ ಕೊಡುಗೆ.
ಧವಳದೈಸಿರಿಗೇಕೆ ಮುತ್ತು - ಹವಳದ ತೊಡಿಗೆ?

---

* ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು

ಶಾಂತರಸ

ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸಿಟ್ಟು ರಟ್ಟೆಯೊಳಗಿದ್ದರೆ
ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ - ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಸೂಕ್ತಿ -
ಗಳ ಹುಟ್ಟಡಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೊ ಏನೊ, ಶಕ್ತಿ
ಸಾಲದ ಈ ಅಶಾಂತ ಶಾಂತರಸ ! ನಕ್ಕರೆ
ಅಷ್ಟೆ ಸಹಜ, ಪ್ರಶಾಂತ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲಿ-
ಗೊಡೆದ ಹತ್ತಿಯ ತೊಳೆಯ ಅರಳೆಯಾಗಿಸಿ, ನೂಲು
ತೆಗೆದು, ಕೊಂಡಿಯ ಸುತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿಹ ಕಥೆ; ಕತ್ತಲು
ಮನೆಯ ಮಾಡದಲಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಕವಿತೆಯ ಚಿಮಣಿ.
ಉ.ಕ., ಮೈ.ಕ. ದೊಲು ಹೈ.ಕ. ವೇಕಿಲ್ಲೆಂಬ ಕೊರಗು.
ಉಳಿದವರು ಕಾಣದಿಹ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬೆಳಕ
ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಹಠ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪುಳಕ.
ಹರಗಿರುವ ಹೊಲದ ಬದುವಿನಲಿ ಚಿಗುರಿದ ಮಾವು:
ನೆರಳಿನಲಿ ಎಲ್ಲರೊಡಗೂಡಿ ಬಾಳಿನ ಬುತ್ತಿ
ಹಂಚಿಕೊಂಡುಂಡಂತೆ ಇವರ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ.

ಉ.ಕ. - ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮೈ.ಕ. - ಮೈಸೂರು ಕರ್ನಾಟಕ,
ಹೈ.ಕ. - ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ

ಗ್ರಂಥ ನಿವೇದನೆ

ಕಾಜಿನ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರೂ ಪ್ರದರ್ಶನದ
    ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ ನಾವು, ಬೇಡಿ ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ
    ಈ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ಹರಿದರು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ,
ಹರಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು ಕೈಯಿಂದ ಕೈಗೆ ; ಭೇದ-
ವಿಲ್ಲದೆ, ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪದರು ಪದರೊಳಗೆ
    ಇಳಿದು, ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇಡಿ ಶರೀರ ಮುಖಮಂಡಲದಿ
    ಹೊಳೆದು, ಬೆಳೆದು ನಮ್ಮೊಳವಿತಿಟ್ಟಮೂಲ್ಯ ನಿಧಿ
ಸೂರೆಗೊಂಡರಪಾರ ಖುಷಿ ಕೃತಿಗೆ, ಕರ್ತನಿಗೆ.
ಮಾತು, ಬರೆಹ, ರುಜು, ನೀರು, ಆಕಾಶ, ತಪಸ್ಸು -
    'ಅಕ್ಷರ' ಕುಂಟು ಅನೇಕಾರ್ಥ ಬಗೆ ಮೊಗೆದಷ್ಟು-
    ಭಾವದಾಕಾಶದಲಿ ಮಾತು ಹಿಗ್ಗುವ ನಿಘಂಟು-
ತೇಲುವ ಮೋಡ, ಮಿಂಚು - ರುಜು, ಗುಡುಗು ಹುಮ್ಮಸ್ಸು
    ಧ್ವನಿಸಿ ವಾಸ್ತವಕಿಳಿದ ಮಳೆ ಇಂಗಲಂತರ್ಜಲ
    ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ ಪುಟಕಿಟ್ಟಂತೆ ಮೂರು ಕಾಲ.

ಮತ್ತೆ ನೀಲಿಯ ಹೂವು!

ಸುತ್ತು ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ನೀಲಿಯ ಹೂವು!
ಇಡಿಯೆ ಮುಂಜಾವನ್ನೆ ಹಿಡಿದು, ಮಿದುವಾಗಿ ಹೂ-
ಗೆನ್ನೆಗೊತ್ತಿದ ಮುತ್ತು. ಆಕಾಶ ನೆಲದಲ್ಲಿ
ಕಂಡ ನೀಲಿಯ ಕನಸು ನನಸಾಗಿ, ಉತ್ತರೆಯ
ಮಳೆಗೆ ಹೂವಿನ ಹುತ್ತ: ವಿದ್ಯುತ್ ಕಂಬ ಸುತ್ತಿ
ತಂತಿಗೆ ಹಬ್ಬಿ, ಹಚ್ಚಿ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬಲ್ಬು!
ಸೂರ್ಯ ಮೇಲೇರಿದರೆ ಮುದುಡಿ ಅಡಗುವ ನೀಲ
ಬೆಡಗಿಯರು, ಅಂಗೈಯಗಲ ಎಲೆ ಎಲೆಯ ಮರೆಗೆ.

ಬೇಲಿಯೀಚೆಗೆ ತೋಟದೊಳಗೆ ಕಳೆಯನು ಕಿತ್ತು
ಹಸನಾದ ಪಾತಿ, ನೀರು -ಗೊಬ್ಬರ, ಹಚ್ಚಗಿನ
ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಹೂವಿನ ಕುಂಡ, ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಾಟ.
ಮುಳ್ಳುಕಳ್ಳಿಗು ಬಡಿದ ನಾಗರಿಕ ನಾಜೂಕು.

ಬೇಲಿಯಾಚೆಗೆ ನೀಲಿಗಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸಿ, ಬಳುಕಿ
ಬಾಡಿದರು, ಇರುಳು ಬರುವರು ತೆರೆದು ಬಾನ ಬುರುಕಿ.

ಕೆಲವು ಅನುವಾದಗಳು

ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ

ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.
ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ?
ನೀವು ಏನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಊಹಿಸಿ
ಅವರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನನ್ನ ಕಕ್ಕ ನನಗೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ
ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು
ಮೈಕ್ರೋಚಿಪ್ ಇಟ್ಟು
ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ, ಕನಸುಗಳನ್ನೂ
ಜಾನ್ ಓಸ್ಟರ್‌ಸ್ಕ್ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ
ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಗಾಬರಿಗೊಂಡೆ-
ಹಗಲು ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ
ಇರುಳು ನನ್ನ ಕನಸುಗಳ ಬಗ್ಗೆ
ನಿಗಾವಹಿಸಿದೆ.

- ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ)

ಅವರು ಸದಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ

ನನಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ದನಾಲಗೆ
ಏಕಿದೆ? ಎಂದು ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಅವರು ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಅದನ್ನು ದಿನವೂ ಹೊರಗೆ ಜಗ್ಗಿ
ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ
ಬೇರೆ ಹೇಗಿರಬಲ್ಲುದು?

ನಮಗೆ ಇಷ್ಟುದ್ದ ಕಿವಿಗಳು
ಏಕಿವೆಯೆಂದು
ಸದಾ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು
ಅವರ ಮಾತಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧ್ವನಿಗೆ
ಕಿವಿಗೊಡಲೇಬೇಕಾದಾಗ
ಬೇರೇನು ಸಾಧ್ಯ?

ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ನಗುವುದೇಕೆ?
ಎಂದು ಅವರು ಸದಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅವರ ಕಪಿ ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನಾವು
ಪಾರಾಗುತ್ತೇವೆಂಬ ತುಂಬು ನಂಬಿಕೆ
ನಮಗಿರುವಾಗ
ನಗದಿರುವುದು ಹೇಗೆ?

- ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ

ಸೆನ್ಸಾರ್‌ನ ಶಿರಚ್ಛೇದಕದ ಕೆಳಗೆ

ಸಂಜೆಯ ಕಡಾಯಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು
ನಾವು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ
ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ -

ನಮ್ಮ ಜಜ್ಜಿ ಹೋದ ಕಣ್ಣು
ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೈಗಳು
ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ತುಂಡರಿಸಿದ ನಾಲಿಗೆಗಳು
ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋದ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದಗಳು
ಧ್ವನಿಗಳ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಾನು.

ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಸುರುವ ಮೊದಲೇ
ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.
ಕಿವಿಯ ಪರದೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಬಡಿಯುವ ಮೊದಲೇ
ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.
ಪಿಸು ಮಾತಿನ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು ತೇಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

- ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ

ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಡಿಗಳು

ಚಲಿಸಬಲ್ಲ ಚಿಲಕತ್ತು
ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಡೆ
ನಾನು ಬೆರಳೆತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ.
ನನ್ನ ಬೆರಳನ್ನೇ ಅವರು ಕತ್ತರಿಸಿದರು.
ಹನಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತದಿಂದಲೇ
ಭರವಸೆಯ ಕವಿತೆ ಬರೆದೆ;
ಅವರ ಸಾವಿನ ಸಂಜೆಯ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದೆ.

ಸೆರೆಮನೆಯ ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ
ಗೋಡೆಗಾನಿಸಿ
ಸರಪಳಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದರು.
ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಂಡಿಗೂ
ನನ್ನ ತುಟಿಯೊತ್ತಿದೆ,
ನನ್ನ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗುಸುರಿದೆ.
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಂಡಿಯೂ
ಒಂದು ಕವಿತೆ...

- ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ

ಕೇವಲ ದಾರಿ ಹೋಕ

ಅವನ ಕಿತ್ತ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಅಂಟಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡೆ.
ಕೊಲೆಗೆ ಬಲಿಯಾದವನ ಹಾಗೆ
ಯಾತನೆಯಿಂದ ಅವನು ಚೀರುವುದು ಕೇಳಿದೆ.
ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳಿಂದ ಬಿಸಿರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಿ
ಬೀದಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುವಾಗ
ಅದರ ವಾಸನೆ ಕೂಡ ಬಂತು.

ನಾನು ನೇರ ಚರ್ಚಿನೊಳಗಡೆ ಹೋಗಿ
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ:
'ಪ್ರಭು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ,
ನನ್ನ ನೆಗೆಯವರನ್ನೂ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ, ಆಮೆನ್'

ಪವಿತ್ರ ಜೀವಿಯ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ
ದೇವದೂತನು ಕೊಟ್ಟ ಮುತ್ತಿನಂತೆ
ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹಗುರಾಗಿತ್ತು.

ದಾರಿಯಲಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ
ಜನರ ಗುಂಪಿನ ಬದಿಗೆ ಹಾಯ್ದು
ಬಿಂಕದಲಿ ಬಿರಬಿರನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ.
ಆಗ ಒಳಗೆ ಬಂದವಳೆ
ನೆರೆಮನೆಯವಳು ಹೇಳಿದಳು:
'ಕೇಳಿದಿರಾ? ನಿಮ್ಮ ಸೋದರನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರು'
'ಓ, ಇಲ್ಲ ! ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಚರ್ಚಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ.'

- ಓಸ್ವಾಲ್ಡ್ ಜೋಸೆಫ್ ಮತ್ಸಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ)

ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ

ಅಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ
ಏನೊ ಸರಿಯಿದ್ದಂತಿಲ್ಲ;
ದೋಷ ಇಲ್ಲಿಯೇ
ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದನು
ಕಲಿತಂದಿನಿಂದಲೂ
ನಾನು
ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆ.
ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಗಾಢಮೌನ.
ಎಲ್ಲಿ ಸೇವಕರು? ಅರ್ಥಾತ್
ದೇವತೆಗಳು ?

ಯಾರು ಕರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು
ಅವರು ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಹಣಿಕಿ ಹಾಕಿದ್ದು
ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.
ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿ
'ಒಳಗೆ ಬಾ' ಎಂದರೆ,
ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಒಳಬಿಡಬಹುದು?
ಮುಂಬಾಗಿಲಿನಿಂದ, ಇಲ್ಲ
ಹಿಂಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೊ?

- ಓಸ್ವಾಲ್ಡ್ ಜೊಸೆಫ್ ಮತ್ಸಲಿ

ಸತ್ತವರ ಧ್ವನಿ

ನಿದ್ದೆಯಲಿ ನಾನದು ಕೇಳಿದೆ;
ಮೃದುವಾಗಿತ್ತು ಕರೆ.
ನನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ತನ್ನ
ಗೋರಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು :
ಮಗನೆ !
ಮೋಡಗಳಾಚೆ ಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ,
'ಏನೆಂದೆ?'
ಹೌದು,
ಸ್ವರ್ಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದೆ.
ದೇವರೆಂದರೆ
ಮಂಜು ಬಿಳುಪಿನ ಗಡ್ಡದ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ.
'ನಿಜವೇ?'
ಹೌದು ಮಗು, ದೇವರು
ಬೀದಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡಿರುವ
ಆ ಹೆಳವ ಭಿಕ್ಷುಕನೇ.
ಗಂಧಕದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಭಯಾನಕ
ನರಕ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.
'ಏನೆಂದೆ?'
ಹೌದಪ್ಪ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ ಕಾರುತ್ತಿರುವ
ದ್ವೇಷವೇ ನರಕ.

- ಓಸ್ವಾಲ್ಡ್ ಜೊಸೆಫ್ ಮತ್ಸಲಿ

ಭರವಸೆ

ಸೂರ್ಯ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಗಾಯಗೊಂಡು
ನೆತ್ತರು ಸೋರಿಸುತ್ತ.
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ ಸೂರ್ಯ
ನಿದಾನ ಮುಳುಗುತ್ತ, ತಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತ
ಕಣ್ಮರೆಯಾದ.
ಈ ದುಃಖದ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಗಿಡಮರಗಳು
ತಲೆಬಾಗಿಸಿದವು. ರೆಂಬೆಗಲ್ಲಗಳಿಂದ
ಉದುರಿದವು ಎಲೆಯ ಕಣ್ಣೀರು.
ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹಾರುತ್ತ
ಸಾಯುವ ಸಾಮ್ರಾಟನಿಗೆ ಗೌರವದಳವಾಗಿ
ವಂದಿಸಿದವು. ಬಾನಾಡಿಯೊಂದು
ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದ ಕಹಳೆಯೂದಿ
ಇರುಳ ಬಾವುಟವ ಕೆಳಗಿಳಿಸಲಾಯಿತು,
ಜಗವೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು
ಶೋಕ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಪ್ಪು ನಿಲುವಂಗಿಯಲ್ಲಿ.

- ಡಾನ್ ಮಟ್ಟೇರಾ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ)

'ನಾನೇ ಮರ...'

ಹೊರಗೆ ಬಯಲೊಳಗೆ
ಕಿರುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಗಾಳಿಗೆ
ತಿರುಚಿದರೂ ಜಗ್ಗದ
ಮರವೇ ನಾನು.

ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ
ಗಾಳಿಗುಜ್ಜಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ
ಮುರಿಗಿ ಮಾಡಿದ, ಗುಡಿಸಲ
ತಗಡು ಹಾಳೆ ನಾನು.

ಒಂದೇ ಸವನೆ ಚೀತ್ಕರಿಸಿ
ಇರುಳೆಲ್ಲ ಗೋಗರೆವ
ಸಮಾಧಾನವೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ
ಅಬ್ಬರದ ದನಿಯೆ ನಾನು.

- ಡೆನ್ನಿಸ್ ಬ್ರುಟುಸ್ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ)

ಕೆಂಪು ನಮ್ಮ ಬಣ್ಣ

ನೆತ್ತರು ಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದ
ಕವಿತೆಗಳ ಬರೆಯೋಣ-
ಗಣಗಣ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದಂತೆ.

ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಮುಖವ ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ
ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆವ
ಕವಿತೆಗಳು.

ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವ ಕವಿತೆ :
ಸಾವಲ್ಲ ಬದುಕು,
ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲ ಭರವಸೆ
ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಲ್ಲ, ಮುಂಬೆಳಕು
ಹಳತಲ್ಲ ಹೊಸತು
ತಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗುವುದಲ್ಲ; ಹೋರಾಡುವದು.

ಕವಿಯೆ
ಜನಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ
ನನಸಾಗಬಲ್ಲವು
ಕನಸು.

ಧನಿಕವರ್ಗ
ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅತ್ತರು ಸವರಿ
ದಿವಾಣಖಾನೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಿ
ನೀನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡು.

ಜೈಲು ಕಂಬಿಗಳ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಮುರಿವ
ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಗೋಡೆಗಳ ಪುಡಿಗೊಳಿಸಿ
ನೆಲಸಮಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ,
ಜನಸ್ತೋಮದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನರಿತು
ಮಾತಾಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕುರಿತು
ಜನತೆಯ ಕಣ್ಣು ತಟ್ಟು.

ಕವಿಯೆ
ಜನತೆಯನು ಸಂಧಿಸು
ಕಾಸಿ, ಬಡಿದು ಕೀಲಿಕೈ ತಯಾರಿಸು
ನೆರವಾಗು
ದಶಕನುಂಗುವ ಮೊದಲು ದಶಕ
ದಶಕ ದಶಕಗಳನ್ನು.

- ಎ.ಎನ್.ಸಿ. ಕುಮಲೊ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ)

ಸೇಂಟ್ ವೆನ್ಸರ್‌ಲ್ಯಾಸ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ

ಬಿಸಿಲುಗಂದಿದ ಹುಡುಗಿಯರು
ಚರ್ಚಿನ ಕತ್ತಲೆ ಮೂಲೆಗಳಂತೆ
ಅವರೇ ಆಕಾರಗೊಂಡ ಗೋಡೆಗೂ ಅವರಿಗೂ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ.
ದೀಪಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ ಗಾಳಿ, ಒಳಗೆ.

ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬೀದಿವಾಸನೆಗಳ ವೇಷತೊಟ್ಟ
ಓ ಅಪರಿಚಿತ ಹೆಣ್ಣೆ,
ಎಷ್ಟೊಂದು ಆರಾಧಿಸುವೆ, ನಿನ್ನನೆಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿಸುವೆ
ಕಳೆಯಲಿನ್ನೊಂದು ದಿನ, ನಮ್ಮ ಭ್ರಾಂತಿಗಳೂ ಹಾಗೇ ಇರಲಿ.

ಪ್ರಾಗ್ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ನಗರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ-
ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ಯತ್ಯಾಸವುಳ್ಳ ಮಾಯಾವಿ ಸುಗಂಧದ
ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರೊಂದಿಗೂ ನೀನು ಬೆರೆಯುವಂತೆ.

- ವಿಜೆಸ್ಲೊವ್ ನೆಜ್ವಾಲ್ (ಜೆಕ್)

ಸೇಂಟ್ ವೆನ್ಸರ್‌ಲ್ಯಾಸ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮ್ಯೂಜಿಯಂ ಬಳಿಯ ಲೈಲಕ್

ನಾನು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದಿಲ್ಲ
ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಆದರೂ ಲೈಲಕ್ ಪೊದೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ.

ನಿನ್ನ ಕೃತಕ ಕಣ್ಣು, ತುಟಿ, ಮೊಲೆ, ಕೇಶಾಲಂಕಾರಗಳ
ಕೃತಕ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯ
ಕೊಠಡಿಗಳ ಪಡಿಪಾಟಿನಂತೆ
ದೂರದ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯ ಉಸಿರು ಬೀಸಿ ಬಂತು.

ಅಗಣಿತ ಗುಲಾಬಿ ಹೂಗಳಿಂದ
ಸಂಜೆಯ ವಿಹಾರದ ಹಾದಿಗೆ ಚಾಚಿದುಪವನದ
ಲೈಲಕ್ ಗೊಂಚಲೆ, ನಿನ್ನ ಮನವಾರೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಗುಲಾಬಿ ಪಕಳೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಮೊಲೆಯ ಪ್ರಾಗ್
ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಉಸಿರಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ತಂಪಾದ ಬೈಗು
ನನಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿದಾಗ
ಸೇಂಟ್ ವೆನ್ಸರ್ ಲ್ಯಾಸ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್ ಲೈಲಕ್ ಹೂ
ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಿರಿದರಳಿದವು.

- ವಿಜೆಸ್ಲೊವ್ ನೆಜ್ವಾಲ್

ಉಪನಗರ

ಉಪನಗರ
ಹೊಳೆಯುವ ಒಣಹುಲ್ಲಿನ ಹ್ಯಾಟು
ಕೊನೆಗಾಣದ ಇಸ್ಪೀಟಾಟ
ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮಾನು ಸಾಗಣೆ ಬಂಡಿ-
ಉಪನಗರ.

ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವ ಕೆಲಸ
ಎಲ್ಲವೂ ಅದರೊಳಗಿವೆ.
ಹೇಗೋ ಸುತ್ತಿಟ್ಟ ಗಿಣ್ಣದ ವಡೆ: ಕಟ್ಟಡಗಳು
ಅಗ್ಗದರಿವೆಯ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಕೂಡ.
ರಹಸ್ಯ ಕಥೆಯೊಂದಿಗಿನ ದರಿದ್ರ ಯುವಕನಂತೆ
ಉಪನಗರ ಹೊಗೆ ಕಾರುತ್ತದೆ.

- ವಿಜೆಸ್ಲೊವ್ ನೆಜ್ವಾಲ್

ವಸಂತ ಕಾಲದ ಒಂದು ಸಂಜೆ: ನಾಲ್ಕುಗಂಟೆ

ನಾನೊಂದು ಕಥೆ ಓದಿದೆ
ಅದರ ಹೆಸರೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ.
ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದಿಷ್ಟೆ:
ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಜು
ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಊರು, ಸೂಟಿಯ ದಿನಗಳು
ಕತೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅದೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು.
ಇದ್ದಲಿ ತುಂಬಿದ ಗಾಡಿಗಳು ಗಡಗಡ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ.
ಸ್ಟ್ರಾಬೆರಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬುಡಮೇಲಾದ ಹೂಜಿ,
ಸಂಜೆಯ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಕರೆಯದ ನನ್ನ ತಾಯಿ
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಿಗರೇಟುಗಳ ಸುವಾಸಿತ ಹೊಗೆಯನ್ನು
  ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಹೆಂಗಸರು.
ಮರೆತು ಹೋದ ಕತೆಯ ಹುಡುಗನೇ ನಾನು.
ಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಸೂರ್ಯನ ಕೊನೆಯ ಕಿರಣ ಹೊತ್ತಿಸಿದ
ರಕ್ತ-ತಡೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು.

- ವಿಜೆಸ್ಲೊವ್ ನೆಜ್ವಾಲ್

ಪ್ರಾಗ್ ನಗರದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರ

ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯುವವನು
ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಕಲೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯ ತುದಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಅಗೋ ಚಂದ್ರ
ಡೊಂಬನಂತೆ ಸರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ,
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತ.
ಕಪ್ಪು ಕಾಫಿಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ,
ಹೆಂಗಸರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮೃದುಗಾಜಿನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ
ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುಪಂಜರವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಕೂತು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಪಿಯಾನೋದ ಮೇಲೆ.
ಕೋಟೆಗೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ ಹೊನಲು ಬೆಳಕು.

ಪ್ರಾಗ್ ಇಂದು ತನ್ನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
ಇದೀಗ ನದಿಯ ಉತ್ಸವ
ತೂಗಾಡುವ ಆ ಚೀನೀ ಕಂದೀಲು ನೋಡು
ಗಂಟೆಗಳು ಗಾಜಿನ ಬಟ್ಟಲುಗಳಷ್ಟೇ ಭಂಗುರವಾಗಿವೆ.

ದೊಡ್ಡ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಪರ್ಧೆಯೊಂದು ನಡೆಯಲಿದೆ
ನಗರದ ತುಂಬ ಬಿಳಿ ಜಮಖಾನೆ ಹಾಸಿದೆ.
ಮಹಾರುದ್ರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳೂ ಪಾತ್ರವಹಿಸಲಿವೆ
ಎಲ್ಲವೂ ಅಧೋಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ.

ಅಟ್ಟದ ಕಿರುಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ ಚಂದ್ರ
ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮಿನುಗು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ: ಅಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದೌತಿ
ಅದರ ಮಸಿಯಿಂದ ಸಾವಿರ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ,
ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕೂಡ.

- ವಿಜೆಸ್ಲೊವ್ ನೆಜ್ವಾಲ್

ಜಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹೋದರು
ಜಾತ್ರೆಗೆ.
ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮರಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೋಗುವ ಮೊದಲು
ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು:
ಓ, ಅಲ್ಲೇನೂ ಅಂಥದಿಲ್ಲ
ಬರೀ ಜಾತ್ರೆ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ
ಎಲ್ಲರೂ ಅಂದರು:
ಇಲ್ಲೇನೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ
ಕೇವಲ ಜಾತ್ರೆ.

ಈಗ ಮರಳಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ
ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:
ಹಾ, ಅಲ್ಲೇನೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ನಡೆದದ್ದು ಅದು ಒಂದೇ: ಜಾತ್ರೆ
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು
ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮರಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

- ಭರತ್‌ಭೂಷಣ ಅಗರವಾಲ್ (ಹಿಂದಿ)

ಬೆಂಕಿ

ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನು
ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿವೆ
ಹಾಟ್‌ಪ್ಲೇಟ್, ಹೀಟರ್,
ಬರ್ಸೇನ್ ಗ್ಯಾಸ್,
ಇಸ್ತ್ರಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ
ಬೆಂಕಿ ಎಂದರೆ ಹೇಗಿತ್ತು?
ಮರೆತೇ ಹೋಗಿದೆ.

ಇದೀಗ
ಕಿಡಕಿಯಲ್ಲಿಣಿಕಿದೆ
ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಝಾಡಮಾಲಿ
ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಗುಡಿಸಿ
ಉರಿಹಚ್ಚಿದ.
ಆಹಾ! ಆ ಜ್ವಾಲೆ!
ಬತ್ತಲೆ!
ಏಳುತ್ತಿದೆ ಮೇಲೆ!
ಜಯ್ ಅಗ್ನಿದೇವ

- ಭರತ್‌ಭೂಷಣ ಅಗರವಾಲ್ (ಹಿಂದಿ)

ಕವನಗಳ ಮೊದಲ ಚರಣದ ಅಕಾರಾದಿ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯಕವಿಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹಸಿರು. ಕಣವಿಯವರು ಒಟ್ಟು ೧೬ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹೊರ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಕಣವಿಯವರು ಸರಳ ಜೀವಿ. ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೂ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂಟು. ಇಂಥ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯದ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವುದು ಉಸಿರಾಡುವಷ್ಟು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂಡಿ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಸಲೀಸೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆಶಯ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸದಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ' ಈ ಮಾತಿಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಕವಿತೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅಧೀರತೆ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಷಾದದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನುಕಂಪ ಬೆರೆತ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಈ ಸಂಕಲನದ ಸ್ಥಾಯಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಕವಿತೆಯು ತುಟಿಕಚ್ಚಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ದುರಂತದ ಅರಿವು ಅವರಿಗಿದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಚೂರಿ ಇರಿತಕ್ಕೆ ಕುಸಿದ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು, ಹದಮಾಡಿ, ಹೃದಯ ಕಮ್ಮಟಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಕೂಡ.

ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಕವಿತೆಗಳು ಕಣವಿಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೆಲೆಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಾರ್ಥಕ ರಚನೆಗಳಿವೆ. ಮೆಲುದನಿಯ ಮಾತುಕತೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತನ್ನೊಳಗಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಆಫ್ರಿಕನ್, ಝೆಕೊಸ್ಲೋವೇಕಿಯನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಕವಿತೆಗಳು ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕವಿತೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಜಾಡಿನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಗರಿಮುದುರದಂತೆ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

– ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್
(೧೯೯೪)

ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
9, ರಮ್ಯ, ಗೋಕುಲಂ 3ನೇ ಹಂತ, ಮೈಸೂರು-2